Published on (https://www.bnm.md)

Monetary Policy Financial education Expand Hide

01.08.2013

Casetă tehnică: Datorii de stat – caracteristici, dinamici şi comparație

Casetă extrasă din:

Raport asupra inflației nr.3, august 2013 [1]

Criza datoriilor din zona euro şi problemele aferente bugetului de stat al Statelor Unite ale Americii au condiţionat evoluţia economiei mondiale în ultimii doi ani. Astfel, noţiunile de „datorie publică", „datorie guvernamentală" şi „datorie de stat" au devenit obligatorii în analizele macroeconomice ale experţilor şi organizaţiilor de specialitate. Deşi la început fenomenul a fost prezentat ca relativ simplu, actualmente criza datoriilor din zona euro a devenit foarte complexă, accentuând necesitatea cunoaşterii mai profunde a proceselor aferente. Totodată, fenomenul nu este nou, majoritatea ţărilor înregistrând la un moment un nivel depăşit al datoriei publice, inclusiv Republica Moldova. De exemplu, în perioada celui de-al doilea război mondial a crescut substanţial datoria publică în SUA, fenomen destul de frecvent în anii '80 în America Latină, niveluri înalte ale datoriilor publice ale unor ţări europene s-au manifestat încă de la începutul anilor 2000, iar atingerea plafonului limită de îndatorare a SUA sau problemele aferente acesteia revin în actualitate frecvent începând cu anul 2011. De asemenea, datele privind datoria de stat a Republicii Moldova arată că până în anul 2002 economia naţională înregistra niveluri majore ale datoriei de stat, nivelul maxim fiind atins în anul 1998, când datoria de stat a Republicii Moldova raportată la PIB a fost de 159.4[1] la sută.

Datoriile statelor membre ale Uniunii Europene sunt reglementate de Protocolul privind procedura de deficit excesiv al Tratatului de la Maastricht. Noţiunea de „datorie publică", operată pentru ţările europene, este definită ca datoria bugetului general brut consolidat la valoarea nominală la sfârşitul anului şi cuprinde datoriile administraţiei centrale, ale administraţiilor statelor, ale administraţiilor locale şi fondurile de securitate socială[2] - ceea ce este echivalent cu datoria de stat sau datoria guvernamentală. Conform documentului menţionat mai sus pentru stabilitatea ţărilor Uniunii Europene procentajul în PIB al datoriei publice este indicat să fie mai mic de 60 la sută. În cadrul aceleiaşi reglementări, ţările membre sunt obligate să respecte şi limita de 3 la sută pentru raportul dintre deficitul public planificat sau efectiv şi PIB. Datele FMI indică pentru anul 2012 că cea mai mare pondere a datoriei publice în PIB din zona euro este cea a Greciei (159.6 la sută) – fapt binecunoscut în urma evidenţierii Greciei în ultimii ani prin menţinerea suspansului pe pieţele financiare privind programele de finanţare în scopul evitării falimentului şi a grevelor de amploare ale populaţiei ce au avut loc ca răspuns la măsurile de austeritate adoptate de autorităţile elene. Conform datelor FMI pentru anul 2012, alte ţări care se confruntă cu criza datoriilor publice sunt: Italia (127.0 la sută), Portugalia (123.0 la sută), Irlanda (117.1 la sută). Totodată, în anul 2012 a crescut substanţial ponderea datoriei publice în PIB a Spaniei, de la 69.1 la sută în anul 2011 la 84.1 la sută în anul 2012, din cauza implicării statului în diminuarea datoriei private cu scopul evitării aprofundării crizei sistemului bancar şi, bineînţeles, a diminuării PIB, ceea ce din punct de vedere matematic a contribuit la majorarea valorii datoriei publice raportată la PIB. Actualmente şi Cipru este pe lista ţărilor europene cu probleme, însă ca şi în cazul Spaniei este vorba de o criză a sistemului bancar, chiar dacă şi nivelul în

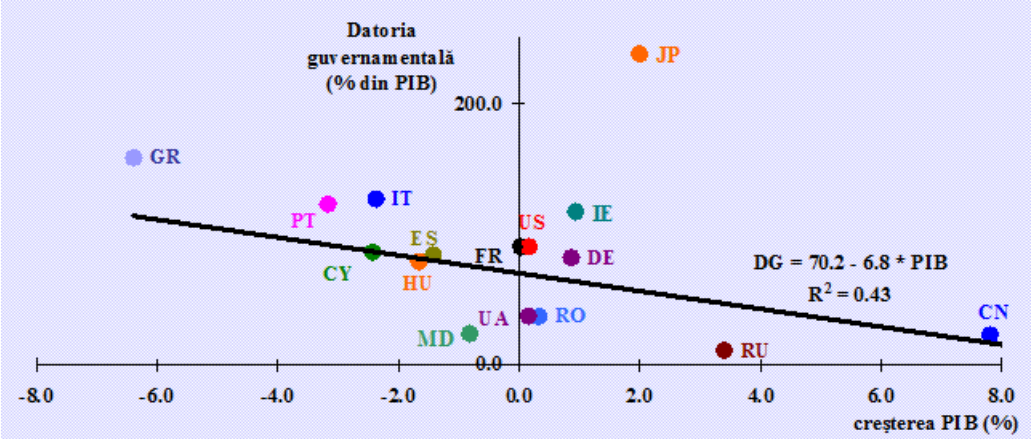
creştere a datoriei publice nu este de neglijat (Graficul nr.1).

Constituţia Statelor Unite ale Americii acordă Congresului competenţa exclusivă de a împrumuta bani. Până în anul 1917, Congresul autoriza direct fiecare emitere de obligaţiuni, însă pentru a oferi mai multă flexibilitate în finanţarea implicării Statelor Unite ale Americii în Primul Război Mondial, Congresul a modificat metoda prin care se autorizează nivelul îndatorării statului în aşa numitul „Liberty Bond Act". În conformitate cu acest act, Congresul a stabilit o limită sau un plafon cu privire la valoarea totală a obligaţiunilor, care ar putea fi emise în scopul împrumutării statului. Între anii 1940 şi 2013 plafonul a fost majorat de 94 de ori. De obicei, plafonul îndatorării SUA este modificat împreună cu adoptarea bugetului pentru anul viitor, iar neconcordanţa dintre aceste acţiuni în anul 2011 a cauzat aşa-numita criză a plafonului datoriei. Congresul SUA a soluţionat problema dată în august 2011, majorând plafonul îndatorării de la 14.294 la 14.694 miliarde de dolari, astfel evitându-se intrarea SUA în incapacitate de plată. Deşi după august 2011 au mai urmat majorări ale plafonului de îndatorare, criza din anul 2011 a rezultat în stabilirea unor mecanisme mai complexe pentru ulterioarele majorări ale plafonului şi pentru reducerea cheltuielilor bugetare. O prevedere în acest sens (adoptată la 31 decembrie 2012), stipulează că în cazul în care până la 31 decembrie nu a fost încheiat vreun acord privind cheltuielile bugetare pentru anul viitor, în scopul atingerii nivelului de 1.2 miliarde dolari SUA pentru deficitul bugetar în următorii 10 ani, să se opereze reduceri de cheltuieli guvernamentale şi majorări de taxe.

Lider la capitolul nivel al datoriei publice este Japonia, cu o datorie publică raportată la PIB de 237.9 la sută înregistrată în anul 2012. De regulă, ţările cu cel mai înalt nivel al calităţii vieţii au cele mai mari datorii publice. Ţările în curs de dezvoltare însă au un nivel acceptabil al datoriei publice. De exemplu, în cazul Federaţiei Ruse rezervele naturale reprezintă surse semnificative de finanţare a bugetului de stat. Economiile vecine, România şi Ucraina la fel au un nivel acceptabil al raportului datoriei publice la PIB, însă în ultimii ani înregistrează creşteri semnificative, pentru anul 2012 FMI indicând valori de 37.0 la sută pentru România şi 37.4 la sută pentru Ucraina (Graficul nr.1).

Pentru Republica Moldova echivalentul indicatorului datoriei publice reprezentativ şi comparabil pe plan internaţional reprezintă suma datoriei de stat şi a datoriei UTA Găgăuzia din rapoartele prezentate de Ministerul Finanţelor (conform datelor prezentate de FMI la categoria Datoria Guvernamentală Brută). Conform legislaţiei Republicii Moldova, datoria de stat3 reprezintă obligaţiile contractuale pecuniare curente şi scadente ale statului şi dobânzile datorate şi neonorate, apărute din calitatea statului de debitor sau fidejusor, fiind contractate în moneda naţională sau în valută străină de Guvern în numele Republicii Moldova prin intermediul Ministerului Finanţelor. Pentru anul 2012, datele FMI arată că datoria de stat a Moldovei în raport cu PIB este de 23.8 la sută – valoare relativ acceptabilă în comparaţie cu datele pentru alte ţări menţionate mai sus. O diminuare semnificativă a indicatorului respectiv de la 159.4 la sută – valoarea maximă atestată în anul 1998, până la nivelul minim atestat de 18.8 la sută în anul 2008 se datorează faptului că ritmul de creştere a PIB a depăşit cu mult ritmul de creştere a datoriei de stat. Începând cu anul 2009, datoria de stat a Republicii Moldova este în uşoară creştere din cauza inversării ritmurilor de creştere a indicatorilor respectivi, la baza majorării datoriei de stat fiind contractarea mai multor credite de către Republica Moldova.

Graficul nr. 1. Mărimea datoriilor guvernamentale în corelație cu creșterea economică în anul 2012

Sursa: date statistice conform FMI – World Economic Outlook database –aprilie 2013
Notă: linia trend şi ecuaţia de regresie sunt elaborate în baza tuturor datelor disponibile pentru anul 2012 în WEO database – aprilie 2013 pentru indicatorii respectivi

Totodată, de menţionat că pentru aprecierea sustenabilităţii economiei unui stat, nivelul datoriei publice raportat la PIB reprezintă doar unul dintre mulţi indicatori macroeconomici importanţi de analizat.

Notă: În textul de mai sus, dacă nu este menţionat altceva, orice referire la datoria publică, datoria naţională, datoria de stat, datoria guvernamentală este echivalent cu **Datoria Guvernamentală Brută (General Government Gross Debt)** în contextul utilizării acestuia pentru comparaţie la nivel mondial.

1 FMI, World Economic Outlook database – aprilie 2013, General government gross debt (% of GDP)

2 Eurostat, Macroeconomic Procedure Imbalance Metodology

3 Legea RM cu privire la datoria publică, garanţiile de stat şi recreditarea de stat nr. 419-XVI din 22.12.2006

See also

Tags
datoria de stat [2]
datorii de stat [3]
PIB [4]
datoria guvernamentală [5]
datorii guvernamentale [6]

Source URL:
https://www.bnm.md/en/node/52422

Related links:

[1] https://www.bnm.md/ro/content/raport-asupra-inflatiei-nr3-august-2013 [2] https://www.bnm.md/en/search?hashtags[0]=datoria de stat [3] https://www.bnm.md/en/search?

hashtags[0]=datorii de stat [4] https://www.bnm.md/en/search?hashtags[0]=PIB [5] https://www.bnm.md/en/search?hashtags[0]=datoria guvernamentală [6] https://www.bnm.md/en/search?hashtags[0]=datorii guvernamentale